

Stænder=Jbeer (Hør!) saaledes vil jeg for min Deel ikke kunne bifalde den; jeg vil ikke kunne det, fordi jeg i Realiteten anseer den for uretfærdig, jeg vil ikke kunne det, fordi min Grundanskuffelse, som jeg oftere har udtalt, er den, at det frie Hartkorn virkelig intet Netskrav har paa Erstatning, men jeg vil heller ikke kunne det, fordi jeg troer, at denne Lov, hvis man skal see hen til Billighed, ikke bør afhandles uden i Forbindelse navnlig med Fæstefløsningsloven. Jeg vil maaskee bekyldes for at staae i Modsigelse til mig selv, naar jeg erklærer mig saaledes imod Lovens Realitet, imod den meget rige Afløsning, som er tilstaaet det frie Hartkorn, og alt det frie Hartkorn, fordi det er vel bekendt, at jeg i Landbocommissionen, efterat have fremsat min ovennævnte Grundanskuffelse om Forholdene, har sagt, at jeg imidlertid ikke vilde nægte, at der for det privilegerede Hartkorn kunde være Billighedsgrunde til at tilstaaes nogen Indemnification, men denne Modsigelse vil ikke være tilstede, naar det erindres, at jeg har udtalt det under den velbegrundede Forudsætning, at denne Udtalelse skulde faae sit endelige Værd og Vægt ved den endelige Afgjørelse af Fæstefløsningsspørgsmaalet. Jeg skal paa dette Trin af Sagen ikke gaae videre ind paa dens Principer, jeg skal ikke opholde Forsamlingen med almindelige Betragtninger om hvad der er sagt eller kan siges for og imod at tilstaae det frie Hartkorn Stadesløsholdelse, men jeg skal blot tillade mig den foreløbige Bemærkning, at jeg, uagtet jeg ikke vil modsætte mig dens videre Behandling heri Thinget, dog ikke derved vil have sagt, at jeg paa nogen Maade vil kunne give den mit Bifald saaledes, som den foreligger og i dette Dreblik, hvori den er forelagt.

Black: Den ærede sidste Taler, som nu satte sig, har med stærke Udtryk søgt at gjøre gjældende, at Fæstevæsenets Overgang til Selveiendom eller Fæstevæsenets Reform, det var Hovedhjørnestenen for hele vor Landboreform. Det kan jeg paa ingen Maade indrømme. Nei! Hartkornets lige Besætning er Hovedhjørnestenen i hele vor Landboreform, det er det, hvorpaa hele vor constitutionelle Udvikling beroer. Det er nemlig Anstødsstenen ved alle

mulige Institutioner heri Landet, ved Balgene til Sogneforstanderskaberne, til Amtsraadene, til Rigsdagen spørges der allerførst om den Baaagjældende er frie eller ufrie Hartkornseier og er han iblandt de første, tager man ham under ingen Omstændigheder, hvorimod han, naar han er af de sidste, tages, om han er nok saa daarlig, naar Ingen andre findes (Ja! Ja!). Men nu vil jeg spørge, hvad nytter det om Rigsforsamlingen blev besat næsten med Folk af Bondestanden? Altsaa mener jeg mine Herrer, at denne Sag først og fremmest maa gaae forud for hele vor Landboreform og, naar den er afgjort, kan Bondestanden med Fortrosthed blive hjemme og man kan uden nogen Fare besætte Rigsdagen med Intelligentser, medens det hidtil har været en absolut Nødvendighed for Bondestanden selv at komme med. Men ved Balgene til Stænderne tog den sig ikke godt nok iagt, den betroede sig for det Meste til Proprietairerne og netop derfor staaer denne odieuse Hartkornssag endnu uafgjort. Jeg var den Første, der i Aaret 1844 i den Viborgske Stænderforsamling indbragte en Petition med omtrent 5000 Underkrifter, og man raabte da fra alle Sider, at det var communistiske Bestræbelser, at det var en lovlig Rettighed, som der paa ingen Maade kunde røres ved, medens man nutildags siger, at det er en Sag, som maae og skal gaae. Jeg turde imidlertid den Gang ikke selv fremkomme med noget Forslag til Forsamlingen, da jeg vidste, at jeg ikke stod synderligt godt anskreven hos Godseierne, og jeg fik derfor en Anden, som havde mere Ansæelse, til at fremkomme dermed, og Sagen gik ogsaa saavidt, at der blev nedsat en Comitee til at behandle den, men det var en Comitee, som ingen Betænkning vilde afgive (atter). Vi kjendte desværre dengang ikke noget til Partier, men de Store forstode det, og de havde aftalt iforveien, hvad Resultatet skulde blive. De Roeskildske Stænder toge dernæst fat paa Sagen og der bleve Grundridsene gjort til det Lovudkast, som nu foreligger. Da de sydske Stænder 2 Aar efter kom sammen, vare vi mindre Landeieendomsbesiddere gaaet lidt frem med Tiden, vi sluttede os sammen, og fik en Comitee, der afgav en Betænkning liig den, som er afgivet